

ПРОБЛЕМА ДИСПАРИТЕТУ ЦІН, ЯК ЧИННИК ОБМЕЖЕННЯ СИРОВИННОЇ БАЗИ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Ємцева Г.Ф.

Сучасна економічна політика направлена на поліпшення процесу ціноутворення. Більшість цін в економіці формується вільно, але в той же час в них враховується і висока ступінь монополізму, що притаманна нинішньому періоду. Оскільки ціна є однією з ключових категорій ринкової економіки, від її змін у значній мірі залежить розвиток не тільки окремих підприємств, а й цілих галузей народного господарства.

Ефективне виробництво і переробка сільгосппродукції значною мірою залежить від збалансованого розвитку всіх галузей економіки, забезпечення раціонального співвідношення між цінами і доходами партнерів. Важкий фінансовий стан аграрного сектора значною мірою зумовлений порушенням паритету цін і тривалим нееквівалентним обміном між сільським господарством та іншими галузями економіки

З точки зору теорії, зміна співвідношення цін на окремі види продукції є закономірним явищем для ринкової економіки. Виходячи зі змін співвідношення попиту та пропозиції на різні товари, вона має стимулювати розвиток одних галузей та уповільнювати розвиток інших. Поглиблення диспаритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію спонукає аграрників до скорочення або повної відмови від виробництва збиткової продукції.

На фоні короткотермінових вигод, які отримують галузі, що забезпечують аграрний сектор та переробляють його продукцію у стратегічному плані вони також істотно страждають від порушення паритету цін. Посилення диспаритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію вимагає державного регулювання виробництва сільськогосподарської продукції і продовольства.

Причини диспаритету цін значною мірою криються у відсутності ефективної цінової політики. Динаміка цін у аграрному секторі складається

стихійно і характеризується великим коливанням за роками і місяцями в межах одного року. Диспаритет цін зменшує доходи сільгоспвиробників і виступає довготерміною проблемою, яка має відношення до відставання цін та доходів аграрного сектору від зміни цін і доходів в цілому по економіці країни.

Проведений аналіз умов формування диспаритету цін в Україні дозволяє зробити наступні висновки:

- найбільш істотне посилення диспаритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію відбувалося на фоні гіперінфляції;

- в умовах інфляції посилення диспаритету цін може супроводжуватися навіть короточасним підвищенням номінального рівня рентабельності виробництва в галузі й окремих видів сільськогосподарської продукції;

- встановлення заставних або мінімальних закупівельних цін не враховує тривалості періоду обороту капіталу у сільському господарстві та використання землі як основного засобу виробництва;

- в межах досліджуваного періоду індекс зростання цін на сільськогосподарську продукцію лише у 1994—1996 та 1999—2000 рр. був вищим за індекс споживчих цін в Україні, а індекс цін промислової продукції, яка споживається у сільському господарстві, зростав ще більш стрімко. Отже, обмеження зростання цін на сільськогосподарську продукцію в ці роки на рівні індексу споживчих цін призвело б до ще більшого посилення диспаритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію.

- встановлення мінімальних і максимальних цін на продукцію сільського господарства буде сприяти зменшенню коливань ринкових цін на аграрному ринку. Разом з тим, вони не гарантують постійну підтримку паритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію. Вирішенням цієї проблеми може виступати законодавчо передбачена можливість коригування цін в залежності від зміни реального паритету цін, а не внаслідок істотного коливання біржових цін на сільськогосподарську продукцію.